

HRVATSKA RIEČ

Preplatna cijena: na godinu K. 12. — Za 6 mjeseci K. 6. — Za Šibenik i okolice godišnjakom u kuću K. 12. — Za inozemstvo na godinu K. 12. — Pojedini brojevi po 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Neurankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Željeznica do Soluna.

Ministar izvanjskih posala Aerenthal u svom nekadašnjem govoru pred ugarskom delegacijom stavio je u izgled izgradnju željeznice, koja će Bosnu spojiti sa Solunom preko Mitrovice. Odnosni izvidi na licu mjesta i trasiranje te željeznice zavisi od privole sultana. U tu svrhu, veli ministar, čine se kod Porte potrebni koraci.

Čim se je austro-ugarski ministar onako svečano izjavio o nuždi izgradnje željeznice, koja će monarhiju spojiti sa Solunom, ne ima dvojbe, da je on već sjeguran, da će dobiti privolu sultana, i da će kroz koju godinu biti ostvarena davna želja političkih i diplomatskih krugova monarhije, da gradnjom željeznice prošire na istoku upliv monarhije, i da joj tako pribave stalan temelj za buduću akciju.

Dok se balkanske države i narodi međusobom mrko gledaju; dok slabe svoje sile i svoju moć podržavaju bande i koljuc se međusobom u Macedoniji i Staroj Srbiji; dok se inače izkazuju sasvim nemoični, da u onim zemljama stvore kakovo veliko djelo, da složnu upru za oslobodjenje njihovo od turskog jarma; Austro-Ugarska u dogovoru sa drugim velevladama živo sudjeluje u izvedenju reformama u Macedoniji ne samo, nego se evo sprema, da poduzme djelo ogromne zamaštosti, kao što je izgradnja željeznice do Soluna, čije su posljedice valjda sudbonosne za sve balkanske države i narode.

Tim će Austro-Ugarska uza se prikovati najbolji dio balkanskog poluotoka i u političkom i gospodarstvenom pogledu. Razapinje se na istoku gvozdena mreža, u koju će se uvrstiti trgovina i promet onih krajeva na korist tudjeg elementa; a oko te mreže njemački pioniri širiti će njemački jezik i tako zvanu njemačku kulturu. Na Balkanu će osvanuti druga Bosna.

Austro-Ugarska teži za tim, da svoj teritorij proširi i prođe do Soluna. To je očito, uza sve protivne izjave ministra izvanjskih posala, ako se promotri postepeni ali postojani i sjegurni rad u tom pravcu. Sporazum sa Rusijom, nastojanje oko uvođenja reformama u Macedoniji, pritisak i ekonomično slabljenje Srbije, najavljene osnove izgradnje željeznice do Soluna i do crnogorskog primorja, traženo pojačanje ratne mornarice e da bude sposobna i za ofenzivu, kako je tuskoro natuknuo admiral Montecuccoli; sve to izgleda da stoji u neprekidnoj svezi sa glavnim ciljem austro-ugarske politike. Nije pak bez velikog domašaja izjava istog ministra, da je monarhija usljed bosanskog posjeda također jedna balkanska vlast. U tim riečima kao da se, i ako miče, predpostavlja, da je pitanje Bosne riješeno već izmedju evropskih velevlasti tim, da će se Bosna i Hercegovina konačno pripojiti monarhiji; jer inače jedan ministar izvanjskih posala, vješt diplomat, ne bi se jamačno izricao i proglasio monarhiju jednom balkanskom vlasti radi posjeda Bosne, kad bi za njega postojala i najmanja dvojba, da bi Bosna mogla, dogovorom velevlasti, preći u druge ruke, i tim monarhija prestati biti balkanskom vlasti i pretrpjeti jednu „capitis deminutio“.

One rieči u diplomatskom jargonu znače mnogo. Da je pitanje Bosne riješeno već izmedju velevlasti, daje naslutiti i sam projekt izgradnje željeznice do Soluna, na što se monarhija ne bi mogla odvažiti, da nije sjegurna za posjed Bosne, a aneksija Bosne je glavna etapa da dodje u posjed Soluna.

Diplomatski svijet hinit će, da vjeruje svim pomirljivim izjavama austro-ugarskih političara, njihovom nekakju svake namjere teritorijalnog proširenja, ali sve činjenice i razni znakovi dovode neumoljivo do zaključka, da se na Balkanu u nedaleko vrijeme spremaju veliki, teški događaji.

Bezkatmatni zajmovi u svrhu obnove dalmatinskih vinogradna.

Kada je dalmatinski sabor u prošlom zasjedanju glasovao 60.000 Kruna kao 10%

zemaljski doprinos u svrhu utemeljenja glavnice kojom bi se kroz god. 1908 imalo priskočiti siromašnim vinogradarima u pomoć bezkatmatnim zajmovima, da uzmognu obnoviti filokserom uništene vinograde, te kad ja usljed ovog već davno očekivanog patrioitičnog zaključka pokrajinskog zastupstva napokon i visoka bečka vlada razriješila svoje sa 7 salamunovih pečata zaliepljene bisage i obećala u istu svrhu doprinieti drugih 90%, t. j. 540.000 K, naši vinogradari veseljem pozdraviše ovaj korak spomenutih visokih činbenika, koji prem kasno ipak su se osvrnuli na vapaje biednih patnika.

Nadali smo se pako, da će ove pohvalne odluke, koje su smjerale da koriste vinogradarima, u svrhu da olakše njihovo nesnosno stanje u vrijeme ove teške gospodarske krize, biti izvedene na takav način, da će vinogradari i zbilja od ove institucije imati na jednostavni ali lako pristupačni i što moguće jeftiniji način koristiti, ali u toj nadi smo se gorko i kruto prevarili, jer kod nas u Dalmaciji, toj zemlji čudnih iznimaka, ima nekih (dali iz neznanja ili zlobe ne marimo iztraživati), kojima je do napredka ove zemlje kao do lanjskog sniega ta koji valjda i nemaju prečega posla, već da danju i noću smišljaju kako bi mogli izumiti kakav način, kojim bi mogli naškoditi i pokvariti i ono malo dobra, što se je poslije dugog uztrpljenja i mukotrpnog čekanja odlučilo izvesti.

Pred nama leži okružnica c. k. namjestništva, upravljena svim c. k. kotarskim poglavarstvima u pokrajini, koja veli:

„Pošto mnogobrojno dolaze molbenice na c. k. namjestništvo od raznih siromašnih vinogradara za udjeljenje bezkatmatnih zajmova u svrhu obnovenja vinograda uništenih filokserom, to se time upozoruje to c. k. poglavarstvo, da se ovakove molbe neće uzeti u obzir, jer se vlada sporazumila sa Zemaljskim odborom, da će se ovakovi zajmovi podieliti samo obćinam, uz uvjet, da ove, t. j. obćine povrate zajam u 20 jednakih susljednih obroka, od kojih prvi obrok dospjeva početkom jedanaeste godine.

U tu svrhu obćina mora uvrstiti svaki godišnji obrok u obćinski proračun dotične godine, a c. k. porezni ured odbiti će dotični iznos od obćinskih prizreza te uračunati kao prihod na uhar državne uprave odnosno zemaljske zaklade.

Ako bi obćina zanemarila uvrštenje dospjelih godišnjih obroka u obćinski proračun, to će onda slediti uredovno sa strane zemaljskog odbora.“

Iz ove okružnice jasno proiziđe, da se dieljenjem tih bezkatmatnih zajmova na ovaj način ide samo za tom svrhom, da se obćinam koje su itako već preobterecene svakovrstnim poslovima izvan svog djelokruga, još naprti i posao dieljenja tih bezkatmatnih zajmova, pa da se time obćinam koje radi svog lošeg financijskog stanja i tako jedva kubure da uzdrže bar stivaido financijskalo ravnotežje, nametne opet novih i to dosta znatnih troškova; jer za rukovodjenje tako obseznog rada kao što: pregledanje i rješenje svih stiglih molba za zajmove, te izvida za ustanovljenje, opravdanosti istih, te nadziranje je li se dopitani zajam zaista u istu svrhu uložio, pak izvadci gruntovnički (tavularni), te uknjiženje izplaćenih i dozvoljenih zajmova na dotične čestice, za koje se zajam udelio, hoće silnog posla u i troška koje trošak naravno pao bi opet na nevoljnu kesu obćina, koje bi uz svu dnbru volju i patriotizam morale obteretiti svoj godišnji proračun sa novim nametima, koji su i bez toga i previše osjetljivi za mršave kесе obćinara.

Po našem skromnom mišljenju ne bi ni utputno bilo s razloga, koje ću kašnje spomenuti, do se obćinama povjeri takav zamožen pun odgovornosti posao, već bi se dieljenje bezkatmatnih zajmova imalo povjeriti obćini, odnosno kotarskim poglavarstvima, koji kao državni činbenici imaju za izvršenje toga sav meguti potrebni državni aparat i državnu moć, a obćine bi jedino pri tome mogle i morale biti pri ruci državnim faktorima pri izvršenju dieljenja tih bezkatmatnih zajmova, ali pod nijedan način ne bi se smjelo obćinama povjeriti tako ogroman rad.

U tu svrhu vlada, koja je zainteresovana su 90% glavnice, imade u prvom redu na razpolaganje za izvršbu razdieljenja bezkatmatnih zajmova putujuće učitelje poljodjelstva, pa i osoblje vinogradarskih nadzorničtva, koje osoblje hvalievrednom naklonošću visoke vlade svake se godine pomnožava, te koje u prvom redu može biti pri ruci visokome namjestništvu i kotarskim poglavarstvima pri rješanju prispjelih molba za bezkatmatne zajmove; jer upućeni u potrebe vinogradara u svojim dodjeljenim okružjima, skokim su, tako rekuć, u svakdašnjem doticaju, moći će s navedenih razloga kudikamo bolje i brže popratiti i na odobrenje predložiti stigle molbe za bezkatmatne zajmove, te nadalje nadzirati da line udjeljeni zajam svojoj svrsi privoie ili obratno, oman inijeracij u svrhu ove i sje.

Ovi organi li bolje rekuć pouzdanci vlade preporučili bi te prispjele molbe, uvjeriv se u potrebi tih bezkatmatnih zajmova, kotarskim poglavarstvima, odnosno vladi, koja će zajam odobriti i narediti podčinjenim poreznim uredima, da uknjiže svaki podieljeni zajam na one čestice, na koje je dotični zajam bio odieljen, a ti porezni uredi primit će istodobno nalog, da utjeraju dotične povratne obroke, po izminuću 10 godine biva dakle 11-te godine, kako je to spomenuto u rečenoj okružnici c. k. namjestništva na temelju zakona 4. travnja 1902., i to ue samo obroke, koji se imadu povratiti državi, već i one obroke, koji pripadaju zemaljskoj zakladi za bezkatmatne zajmove.

Jedino na ovakav način moći će se hvalievredne odluke visokog sabora i visoke vlade provesti u korist vinogradara, a da pri tome ne bude štete ni zemaljskoj pa niti državnoj zakladi u tu svrhu ustanovljenoj, a s druge strane bit će mnogo pristupačnije potrebnim vinogradarima, a provodjanje tih zajmova mnogo jednostavnije, a što je najglavnije i mnogo shodnije izvršeno. (Sledi).

Što se događja na financijskoj upravi u Zadru?

Na ravnateljstvu financije ne samo da g. Denaro u ime predsjedništva zabranjuje služiti se hrvatskim jezikom, već i prekriživa i spise, rješene na hrvatskom jeziku. Zadnjih dana pozvao je na odgovornost dva činovnika, nalažući im najstrožije, da se ne smiju služiti hrvatskim jezikom, inače ako ne će da se pokore naredbi, da mogu slobodno ići kući i više se ne povratiti. Na svaki način traže, da dovedu hrvatske činovnike do disciplinarne iztrage, iza koje sledite kazne kao premeštaji, zapostavljenje u imenovanju, i izgon. Već medju istim imade žrtava, naime pomoćnik P. . . . morao je biti promaknut u X. razred čina još u mjesecu prosincu 1907., ali na jedanput g. Denaro tuži ga financijskom presidiumu radi neposlušnosti, pošto se nije htio pokoriti njegovoj naredbi. Poslije dva mjeseca nego što se odužilo imenovanjem, kojim se donaha težkih posljedica i gubitaka dotičnom činovniku, danas se usudjuju gospoda posprdno izraziti: „ako se budete i nadalje služiti hrvatskim jezikom moći ćete čekati još par mjeseci na vaše promaknuće“.

Ovih dana vježbenik L. . . . bio je pozvan od svog poglavice Denara, koji mu je zabranio za zadnji put, da se služiti hrvatskim jezikom, inače da može slobodno ići kući i više se ne povratiti. Dotični vježbenik otišao je potužiti se dvorskom savjetniku Viduliću, koji ga šalje Hočevaru. — Hočevar tobože pere ruke — i šalje ga ponovno — Denaru.

Treći slučaj, koji mora da ogorči svakog Hrvata, jest, da g. Denaro u ime pokrajinskog financijskog ravnateljstva izdao je na c. k. carinarsko izloženstvo u Molatu sleduću već javnosti poznatu naredbu:

Zara, 7. gennaio 1907.

Per ordine della Presidenza dell' i. r. direzione provinciale di finanza si restituiscono gli uniti giornali qui rimessi affinché gli stessi, con riguardo alle sussistenti disposizioni circa la lingua di servizio dalle quali nessuno può arbitrarsi di derogare, vengano compilati come

per lo passato nella lingua d' ufficio (tj. talijanski). I giornali compilati in lingua serbo-croata vanno annullati.

Denaro, m. p.

Presija, koju su upotrebila dotična gospoda, jeste neopisiva. Naročiti povjerenik bi poslan za posebnim parobrodom da povede iztragu protivu višem nadgledniku carinarskog izloženstva, te jednog človeka prisliđe, da se izjavi na zapisniku na sledjeći način: „žalim što sam uradio mjesečne dnevnikne na hrvatskom jeziku, svečano obećavam, da ne ću unapried takova šta unapriediti.“

Ovakovo bezobno ponašanje prema čestitim hrvatskim činovnicima u hrvatskom jeziku ne treba, uvažiti. Navedene činjenice govore po sebi. Gosp. Hočevar je sluga svojih podložnika, koji na laku ruku izražavaju njegovu vlast za svoje političke hire. Je li se jedje čulo, da šaćica prunarodnih činovnika može slobodno gaziti značaj jedne zemlje, od koje živi, i ovako bezobrazno bataliti i poganiti narodni jezik? Ne! To se samo događja u Dalmaciji, ovoj hrvatskoj zemlji u XX. vieku!

Nego razumijemo se. Oni činovnički postupaju po zapovjedii uročene iredete zadarske, koja u dobrom dielu državnih redova u Zadru vedri i oblači. Postupaju i za to, jer naši ljudi i naš jezik ne nalaze dovoljno obrane ondje, odakle bi im obrana morala doći i kad ne bi bila pitana i kad ne bi bila nužna. Ali što, kad obrane nemaju i poslije nego su ja tražili i poslije nego je nužna?

Do potrebe mi ćemo na ove pojave udriti bez ikakova obzira, pa kud puklo da puklo. Za danas poručujemo svoj goskodi, kojih se tiče, da ne izazivlju. A da nas svak razumije, kažemo im: izaziv je proganjat naš jezik kao što je izaziv ne ne braniti ga. Još kažemo, da je sramota pustiti da sami činovnici rješavaju jezično pitanje u našoj pokrajini.

Parlamentarne vesti.

Beč, 30. siječnja.

Ugarsko-hrvatska delegacija. U razpravi o ekspoziciu ministra vanjskih posala baruna Aehrenthala uzelo je više govornika rieč, koje je napalo ministra radi zapostavljanja Magjara kod ratne mornarice. Nagy, Holla, Bakonyi, Szivak, Saghy psuju, kriče i dreče se, da se tresu prozori dvorane, a novinari u predposlji trljaju rukama. Sve su peštanske novine poslale svoje vlastite izvjestitelje, a Rudas Izsó od „Keleti Ertésítő“ došao je osobno da prati hrvatske delegate. To vam je izdavalje one magjarske korespondence, preko koje su hrvatski delegati u Pešti slali u javu svoje vesti. Spoznamo se. Fahlo mu rieči pohvale o našim delegatima, za koje mi reče, da je mnogo puta mislio da će se nad njima izbiti srčba magjarskih zastupnika, a prolomiti pod njima sabornica. Izmedju magjarskih novinara, o kojim se može reći, da su ukočeni, najviše mi se je dopao urednik „Budapesti Hirlapa“ gosp. Laszlo. Slika je i prilika u licu Frana Supila, nadasve kad hotimično namrgodilo malo čelo. Kako mi pričažu, iz njegova je pera potekla većina od onih članaka u „B. H.“, tomu najšovinističijemu magjarskomu listu, u prilog magjarsko-hrvatskog približanja.

Iza napadajaa delegata uzeo je rieč ministar a lateie Grof Zichy da ublaži napadaje, ali i on napada Aehrenthala u toliko nadasve radi pitanja o grbovima, na što mu pljeskaju Magjari. Ovo je potaklo ministra Aehrenthala da uzme rieč, kojom se ipak ne zadovoljiše ugarski delegati. — U odbor za ratnu mornaricu opet su Magjari napadnuli. Najviše se je iztaknuo Karl Kmetty, zahtjevajući da se u sjednicama delegacija, kao i u sjednicama ovtorskih sjednica delegacija ne smije rabiti drugi jezik do magjarskoga. (Odobranje).

Hrvatski delegati htjedoše prosjedovati, ali taj je prosjedj zapriečio Kmetty, nadođavši „osim hrvatskih članova, koji mogu rabiti hrvatski jezik“. Govornik žali, da je kod ratne mornarice zapuštena ugarska narodnost bilo kod grbova, bilo kod zastave. Ustaje proti rekruti-

te ćemo se osvrnuti samo na ono, što su zamislile zemaljske vlasti u Dalmaciji, ne prije, nego od kako je izdan novi školski i nastavni definitivni red, u tom smjeru zgodna preduzele. (Nastavit će se).

Naši dopisi.

Suhidolac.

Zadnjih dana obilazio je sva sela trogirске zagore upravitelj c. k. poglavarstva u Splitu namj. savj. gosp. Dr. Frano Madirazza, te se je mogao osvjedočiti u kakovome zapuštenome stanju kuburi naš zagorac. Vidio je svojim očima, da mi još ne očitismo blagodati XX. vjeka, već da nas je našao u onakome stanju, kako smo bili još pod turskom vladom. Od 11 sela ove obline po zagori nigdje škole ni za liiek. Putevi su nam u primitivnom stanju, kakove nam ih je majka narav dala, tako isto i u pogled voda; a ono nekoliko lokvetina što imamo, zahvalni smo Turčinu, jer da ih Turčin ne izkopao, zlo bismo prošli. U našim grobištima nije se iztrošilo niti klaka niti pržine, već izkopaj jamu, obidjži u suho i to ti je sve. A što da rećemo o crkvam i župskim kućam? Dočet Bristivica, Lepenica, Suhidolac itd.: u jednu rječ, mi živimo već ikakove blagodati, što čovjeka čine čovjekom.

Mi se uzdamo, da putovanje presv. gosp. savjetnika po selima trogirске obline ne će ostati bez uspjeha; ako ništa, barem će javiti onima u Beču u kakovoj na biedi držje, uza sav porez, što dajemo u novcu i krvi.

Ima dvie-tri godine, da se je pojavila nekakova banda, koja sistematično otmjenje kuće noću robi, a da ovaj bandi nije se moglo u trag ući. Zadnjih dana porobili su kuću Ante i Petra Balov p. Martina, i Jakova i Jure Stojak p. Luke, a da i ne spominjemo koliko je lani i preko lani porobljeno. Dokle će ovo trajati, da u strahu živimo? — to ne možemo reći dokle, jer mi ovdje riedko vidimo c. k. oružnike, a postaje nam ne će da dadu, uza sve naše prošnje; premda bi mogle starije vlasti ovomu doskočiti, te c. k. oružnike smjestiti u željezničku stražbenicu br. 6. u ovome selu. Do koga je, neka prozidi.

Makarska.

(Čudna pojava u Makarskoj). Naše je doba baš doba naprednih ideja i modernih vidika. Što je jedna misao izvornija i naprednija, tim se sve lakše prima na plodnu tlu tako zvanih naprednih duhova, pa premda joj oni važnosti i snagu ne poimaju. I u našem se gradu ukazala neka čudna pojava, koja, kažu, da se je porodila u moždanim nekog visokog gospodina Bare.

U nedjelju 26. t. mj. bio je otvor čitaonice. Ali koje čitaonice? To ne znamo ni mi. Zaista čudan je naš odgovor! Pisati o otvoru čitaonice, a ne znati niti kako se krsti! Tko se čudio da čudio, mi kažemo, da baš pravo ne znamo. Skitali smo se po gradu i propitali se: čija je ovo novo-otvorena čitaonica? Uza sve naše nastojanje nismo mogli doći do zaključka. Neki nam rekoše, da je radnička. Kako može, upitamo se, biti radnička, kad tamo Dr. Bare i nadobudni Blaž vedre i oblače?! Poslie smo doznali da govore, da je hrvatska. Začudno i ovo! Kako može biti jedna čitaonica hrvatska, kad u njoj ima najmanje Hrvata?! U njoj nalazimo nesudjenog zastupnika „socijalistu“ sa svojom klampom; u njoj se šepiri Blaž sa svojim naprednim elementom; u njoj je makarski matematik-astronom, koji je znanstveno dokazao mnogo toga, čemu se svet divi; u društvu su i braća Sribi; autonomasi su dali i svoju ruku pomoćnicu. Zaista čudan je ovaj mješoviti zbor. Kažu, da je najvećma Blaž doprinio, da se dodje do ovog iskrenog zagrljaja. Za sad javljamo občinstvu sretno brašno združenje; ako se pak što zanimava poroditi iz njega, onda ćemo mi preko naše pravaške „H. R.“ i taj porod objaviti. Pa zar da nije napredna misao dostojna velikog matematika, veleučenog Doktora, duhovitog Blaža? Zaista ne može se svaka ideja, koja izjednačuje sve pa i najoprečnije težnje, poroditi nego u velikim dušama! Dr. Smoldacka zaostao je mnogo u izvornosti svojih namjera!

Kažu, što mi ne vjerujemo, da je Dr. Ivo Vranjčan članom nove čitaonice. To je nemoguć! Doktor je uvijek bio pristaša prave hrvatske misli. Ne možemo vjerovati, da se je on pod svoju starost izneverio hrvatskom barjaku. Tim više to nam ne može ići u glavu, jer znamo, da on nije nigda odobravao Barine namjere, već da ih je dapače javno osudjivao. Kad bi to bilo, ne bi to sjegurno služilo na čast niti našem starcu, niti prošlosti njegove obitelji, koja se barem pokazivala pravaškom.

Stari pravci.

Viesti.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru primila je mjestna podružnica od g. Dra. M. Drinkovića K 20— na počast uspomene Draginje Donadini. Od g. Tome Mudronje iz Drniša K 20—, sakupljenih na predlog istog na piru g. P. Dreze. Primljeno iz Skradina K 10.40. Svega K 50.40. Prije izkazanih „ 57.80

Ukupno K 108.20

Napried za našu Istru!

Slavljena umjetnica g-djica Ester Mazzoleni poslala je iz Milana artističnom izvjestilju našeg lista g. Dinku Siroviću dopisnicu s njezinom slikom u ulozi „Tosce“, poprativši je sljedećim rječima: „Ođđeni gospodine! Dopustite da Vam se najsrdujnije zahvalim na učtivim rječima, koje ste mi posvetili u „Hrvatskoj Rieči“. S harnim osjećajem — Ester Mazzoleni“.

Večerašnji hrabuljni ples Vatrogasaca bit će bez sumnje jedan od najsjajnijih ovih poklada. Po svemu sudeć, uspjeh će biti vanredno liep. Najliepšoj hrabulji odredjen je ukusn dar, koji se već od više dana nalazi u izlogu g. R. Giovanizija. Sve su lože u I. i II. redu zaporavne.

Ozledjen. Joso Ilijadica Malenko, zidar, kiteći preksinoć kazalište za večerašnji ples u korist dobrovoljnih vatrogasaca, uzpeo se u atrijumu istog kazališta na ljestvama među stupovljem, koje dieli odio za buffet, pa namještajući zelenilo nije opazio, da mu ljestve lagano po tlehu puz, tako da je odjednom skupa s ljestvama oao na pločnik i težko se ozladio u glavu, u koljeno, i na rukama. Bio je odmah prenesen svojoj kući, gdje će morat dosta odležati.

„Ubožkom Domu“ udielše: Da počaste uspomenu Ane Marasoviće: Kata ud. Sigoreo K 2; Emilija ud. Zuliani K 4; Atilj Couir K 2; obitelj Pauri K 5; Dr. Ivo Ucuvić K 2. Da počaste uspomenu Draginje Donadini: Dr. Ivo Krstelj K 5; Vladimir Kulić K 3; Luigja Marušić K 2; don Ivo Blažić K 2. Da počaste uspomenu Ane ud. Gazzari: Mirko Kulić, obč. tajnik Gradac, K 2; N. N. K 4.

Ođđisci paragrafa zakona o vinu, koji moraju biti izloženi u prostorijama, što služe za predjivanje, čuvanje i prodavanje vina, i koje je priredila nakladna tvrdka H. Hirschmann u Beču, kako javismo u zadnjem broju, mogu se dobiti u prodavaonici gosp. Ivana Grimani-a, nategnuti na karton uz naznačenu cijenu od 80 para.

Premještenja. Ministar pravde premjestio je kancelarijske predstojnike Jurja Palavrišća, iz Splita u Šibenik, a Alberta Tianića iz Šibenika u Split. Kancelarijski oficijal Marko Mišević u Šibeniku imenovan je kancelarijskim predstojnikom za pokrajinski sud u Zadru. — Žalimo odlazak g. Miloša, jer vriedan činovnik, dobar prijatelj, iskren patriot.

Nagradjen. Upravitelj lučkog ureda u mjestu g. M. Selestrin bio je, kako čujemo, nagradjen i pohvaljen od pomorske vlade radi njegova revnog i savjestnog službovanja. Čestitam o.

Vladine loze. Ovih dana počela je vlada sa razasijanjem loza sa vranskog razsadnika, te možemo sa zadovoljstvom iztknuti, da su loze (osobito žilavice) ove godine baš liepe, pa smo ete spremni da pohvalimo i vladu i njezine organe kad to zaslužuju. Samo tako napred i nitko radostniji do „Hrvatske Rieči“, ako će i u napred moći pohvaliti vladin rad. Preporučiti bi pak upravi vranskog razsadnika, da sa snopice loza dade pričvrstiti oznake (etikete), da naručitelji znadu koje vrste primaju, jer se do sada, što znamo, dogodio već drugi slučaj, gdje naručitelj nije znao koji vrst je primio, jer su bile po dvie vreće različitih vrsti loza a na nijednoj nije bilo oznake. Ove oznake (etikete) veoma su etjetne, pa s toga preporučamo vruće, da se s etiketam ne škrtari.

Povisili prevoz. Društvo „Dalmatia“ povisilo je, možemo reći, na dvostruko cijene za prenos robe putnika u saobraćaju između grada i okolice. Dok je ovo pokudno, jer društvo uživa, dosta dobru podporu, svakako veću, nego prije, još je pokudnije, što neka gospoda to pripisuju krivnji Hrvata, jer da su oni uzrokom bezposlici, koja da je društvo zapala 200.000 K pa da sad taj gubitak treba da društvo nadoknadi na koži hrvatskog težača. Još društvo ima srca tražiti simpatije građanstva! Obćenito se držalo i nije se moglo sumnjati da će naime novo društvo donieti narodu boljitka, da će narodu bit korisno, t. j. da će sniziti prevozne cijene, a kad tamo u početku to društvo povisuje te cijene za dvostruko, i tim dokazuje, da se je stvorilo samo na štetu naroda, a na zdravlje tobolna onoj njekolicini gospara upravitelja. Ako je sad ovako u prvom

početku, što će bit kasnije? Neka gospoda preše što ređ; Narod trpi do neke mjere, a onda se i on makne, ali kad se makne, nije sigurno šalni posao.

Gliboder, koji je radio u Skradinu, dovezan je u našu luku i smješten uz staru obalu, da izvadi, kako nam kažu, kamenje, koje se je ko utaracalo na dnu. Svu ovu radnju mi cijenimo suvišnom, jer ako se ima obala proširiti i to odmah, čemu se ima vaditi nasip, koji se je utvrdio, a bacati drugi koji ima tik da utvrdne. Kažu nam, da se ovo izvadjia po stanovitom nagovoru, da se prikriju stare pogreške. U pitanju pak same gradnje obale šire se već sada neke laži i insinuuacije, ali nek paze dobro oni, koji ih šire, jer koliko smo god strpljivi, nismo niipošto zaboravljivi.

Priklaao se? Petra Varnica iz Vrljike, došeljen u Gačelezim 26. tek, krenuo u Kistanje na sajam namastiru sv. Arangjela. Dneva 27. obišao zavjet u Arangjelovu i povratio se na Kistanje, te svrnuo u krčmu P. Kresovića. Bilo oko 3 sata poslie podne. Sa društvom izpio 2 litre vina, pa se bacio na počinak. Nakon sata poslie jedno djevojke kroz tavan i javi krčmaru: da čovjek na tavanu bljuje krv. Priskoće domari i redarstvene vlasti. Imaju šta i gledati. Varnica razpasane pašnjake, bos, zavrnutih nogavica, pružen oslonio se na desnu ruku, a lijevu prebacio niz trelo do lieva koljena leži na krevetinu — zaklan ko zaklan; krv mu curkom izcurila, a nož vlastiti podalje zaboden u tavan. Sviet, ko svjetina svašta nagadja. Jedni: ubilo ga iz pizme, jer pošao u Arangjelovo baciti prokletstvo na lopove koji mu pokrali 17 kozjači. Drugi: došao kupovati vola, pa ga lopov okrao i priklaao. Treći: prodao nešto zemlje u Vunici, ojasprio se (Jedan Nuničanac bio i pritvorjen). Četvrti: šenuo i sam se ko bravčje priklaao, pa onim zorom nož izvadio i odbacio; ovaj se u tavan nadio. Jednoj smrti sto uzroka, a medjuto njega nema te nema. Sud iztražuje.

Dalmatinsko vino. Prigodom predavanja o Dalmaciji dne 16. 17. i 19. siečnja t. g. koje se održavalo u velikoj dvorani ministarskog vieća u Beču, naš poduzetni zemljak M. B. Zenić počastio je posjetitelje tog predavanja na ukusno uređenom buffetu, izključivo sa dalmatinskim vinom. Tom prigodom prikazao je gosp. Zenić svoju suprugu, koja je bila obučena u krasno konavosko narodno odielo Nj. c. k. Visosti Nadvojvodinjini Mariji Josipi, a u isto doba počastio je Visoku gospodju finim „tartarom“ i drugim desertnim vinima iz Dalmacije. Nj. Visost i svi gosti vrlo se pohvalno izrazise o vrstnoći naših vina.

Dignuta kolportaza i prodaja u dućanima. Onomadno javismo, da je „Riečkom Novom listu“ zabranjena kolportaza i prodaja u dućanima za Kotar Sušak. U subotu stigla je takova odredba sa strane kotarskog predstojnika u Crkvenici za kotar crkvenički. Time trpi „R. N. L.“, koji se osobito u hrvatskom primorju čita, znatno veliku materijalnu štetu. Tako se ete osvećuje novi veliki župan Pero Gavrančić-Ogulinški — Franu Supilu. Onaj isti Gavrančić, koji je kao Magjaron dospio u hrvatski sabor, kad je narodna vlada i hrvatsko-srbska koalicija ravnala sudbinom naše domovine, nu nije ni jednoj sjednici pribivao, ali za to točno znao za dan, kad se sabsorske sjednice izplaćuju, pa uvijek poslao s namirosm svoga pisara sabsorskom kvestoru dru. Salavariju. Al' svaka sila za vremena!

Dalmatinska plovidba imala je u nedjelju konstituirajuću skupštinu, na kojoj je zaključeno, da se pridruži savezu „Dalmatiae“. Uzrok je tomu, što će tako dalmatinska plovidba dobiti dio podpore državne i što će nastojati da sjedište savezu prenese u Split.

✦ Za Gubavicu. Ođkad su počele radnje na Gubavici, Makarska je postala stovarište za prenos materijala za gori. Svake sedmice dolazi parobrodima razni materijal, a osobito gvozdenne tračnice, koje voze na Zadvarje na dan 5 do 6 natovarenih kola. A još više će bit prometa, kad bude tupina dolazila; govori se, da će za cijelu godinu raditi do deset kola na dan. Velika budućnost čeka Gubavicu. Tu će do 2000 radnika na dan biti zaposleno za razne radnje, tamo se je podiglo mnogo liepih i velikih zgradja, a i Makarska će skoro električnim tramvajem biti združena.

Zavod za unovčenje stoke. Obći savez gospodarskih udruga Austrije osnovao je u Beču zavod za unovčenje stoke. Svrha je ovomu zavodu, da se što više ograniče posrednici, te da gospodari što više sami izravno na bečko tržište svoju mervu šalju, te tim sami što više uplivaju na stvaranje cijenu, a ne špekulacija trgovacka. Kad će se u nas moćiti na ovakovu organizaju gospodasa pomišljati?

Za srednje škole. Ovih dana viećala je srednjoskolska anketa u ministarstvu za bogostovlje i nastavu u Beču, a urodila je pozitivnim rezultatima, koje će školska uprava što prije provesti. U subotu je riešeno važno načelno pitanje glede izpita zrelosti, te je glasovanjem sa svima profi 12 glavosa ođđučeno, da se izpit zrelosti u sadašnjem obliku ne može uzdržati, nego da ga valja bitno olakoiiti. Pošto je zaključak stvoren jednoglasno, Ministar nastave Marchet izjavio je, da će već za buduć izpit zrelosti ove polakšice stupiti u kriepest. Potankosti reforme ustanovit će se naredbenim putem.

Razpis saborskih izbora u Hrvatskoj. Kako javljaju neke novine, to je izdana naredba, da se reklamacije protiv izloženih izbornih listina što prije obavljaju, jer da će saborski izbori biti na 26., 27. i 28. veljače.

Hrvatski delegati u Beču. Hrvatski članovi delegacije otišli su dne 25. u Beč, da prisustvuju sjednicama delegacije. Kako se pogovara, namjeravaju hrvatski delegati u odboru za izvanjske stvari uzeti rječ, te će iznieti i hrvatsko pitanje.

Mali razgovor. A: Klepetalo gusanica kaže, da je naša Rieč glasilo fratera i popova, da se lije vladi i što ješta.

B: To ti je za to, jer nije glasilo lihvara, samoživca i gulikozla.

A: Kako to misliš?

B: Evo, da Rieč brani gulikozla, lihvaru i samoživce, ne bi bila više govovka i fratarska, nego pučka.

A: kako to?

B: Eto, jer danas ako češ varat, guliti i derat mali puk, valja da se najprije nazoveš pučki, a onda je lahko i varat i guliti i derat.

A: Razumijem. Bailo je n. pr. pučke stranke i dobrotvor.

NAŠE BRZOJAVKE.

Pariz, l. Leopold je jučer imao duge konferencije s predsjednikom Fallieres-om, sa Clemenceau-om i sa Pischonom.

Lisabon, l. Uslied sve to ugroženijeg državno-političkog položaja vlada je poduzela najoštrije mjere protiv republikanaca.

Kapstadt, l. Englezki ministar premier lord Jameson predao je ostavku.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavalatelj i odgovorni urednik Josip Dreza

JAVNE ZAHVALE.

Prigodom teške nesreće, koja nas je zadestila smrću našeg milog i neprežaljivog

Mate Bašića

c. k. financijalnog vodje u miru

od neizmjerne utjehe bilo nam je saučeeće znanac i prijatelj, te svima ovim putem izričemo našu vječitu harnost i zahvalnost.

Osobita harnost vlc. kan. don Vinku Karadjoli, koji je našeg milog pokojnika kršćanskim utjehama kriepio i na bolji svet sproveo.

Hvala budi cijenom gosp. Lukanoviću, ođđelu financijalne straže, carinarskom uredu i dvojici njegov gospodi, koja budu siljanjem vienaca, suplira, budi udieljenjem milodara u dobrotvorne svrhe htjedeše počastiti uspomenu milog pokojnika, a napokon i onima, koji bud kao doprinieše, da sproved što liepiš izpadne.

Svima još jednom naša vječita zahvalnost! U Šibeniku, 31. siečnja 1908.

Ožaloećena supruga Antula ud. Bašić rođ. Mileta za sebe i rodbinu,

Prigodom gubitka naše

Draginje

zahvaljujemo mn. pp. župnicima Šuriji i rođaku Ćoriću, kapelanu Winderkeru, liečnicima Dru. Marjani-u i Dru. Drinkoviću, obiteljima rođaka Ćorić i susjeda Roca, „Hrvatskom Sokolu“ i čitaonicama Vodića, Murtera i Betine, Blagajni vodičkoj, občinskoj upravi, učiteljima Vodića, Murtera i Zatona, mjestnim vlastima, svemu pučanstvu Vodića, znancima i prijateljima Tribunja i Zatona bilo za njihovo zauzimanje u pokojničnoj bolesti, bilo za saučeeće pri sprovedu.

Vodice, 31. siečnja 1908.

Lucija ud. Marka Ćorić Frano Zenko Donadini majka, supruga.

Marija, sestra. Marko, sin. Edgard Vidović, svak.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

**Dionička glavnica
K. 1.000.000**

Pričuvena zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razeternice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

**NOVO
ustanovljena
Hrvatska Tiskara
u Šibeniku**
(ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najtoplija P. N. Obćinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djeila i brošura, posjetnica, kuverta, listovnih i trgovačkih

papira, zarubnih i vjenčanih objava, oamrtnica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnje. Jamči za lačnu i modernu izradbu uz posve umjereno ciena.

Jadranska Banka u TRSTU.

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predumjove na vrijednostne papire, kao i na robu ležuću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 1/2 %
" " " 15 " " 3 1/2 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložjenja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta inozemstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Wamsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjeren kamatnjak.

Daje predumje na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontrinja (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj ima drago pogibljivi provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebra i drugocienosti, uz povoljne uvjete, te se na zalitjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguravae vrijednote proti gubitcima ždriebanja.

Banka Commerciale Triestina.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučit p. n. obćinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, braćovštinama, svoju krasnu uređjenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrsne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — koristna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobru cieniu u svim-kolikočama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

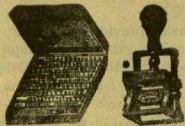
VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

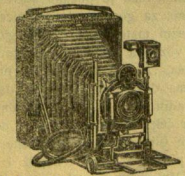
JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

**KNJŽARA I PAPIRNICA
IVANA GRIMANI-A**

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kautschucka i kovine.

Skladište fotografiskih aparata i svih nazgrednih potrebitina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUSKIH KNJIGA, romana, slovnica, rječnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

hrvatske i strane časopise

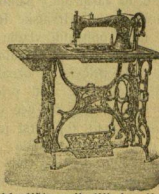
uz originalnu cieniu sa tačnim i brzim dostavljanjem u knuć.

Velika zaliba svakovrstnih

toplomjera, zvieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih sivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

NE ČITATI

samo već kušati se mora davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od ljljanova mlieka **SAPUN**

od BERGMANNA i Druga, Dražtjani i Teitschen na/L. od prije poznat pod imenom **BERGMANNOVA SAPUNA**

od ljljanova mlieka da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji **VINKA VUČIĆA**

ŠIBENIK.

ŠIRITE

„HRVATSKU RIEČI“!

Trgovci! Oglašujte u „Hrvatskoj Rieči“!